

MEDLEMSBLAD

Nr. 119

Desember 2008

Snekkerstua fra Kolbjørnsrud har nå kommet på plass på Tunet takket være en iherdig dugnadsgjeng. Foto: Vidar Pedersen.

**Vi minner om innbetalingsgiroen inne i bladet og vil ønske alle
En riktig god jul!**

Innhold

Nytt fra laget	2
Vi investerer i datautstyr	5
Mer om Varaldskog skole	6
Mer om Brytarn	6
Juletreets historie	7
Den hvite saga	9
Skirenn på Masterud 1911	10
Masterud skole	11
Et "juleralleri" på Utgården	18
Austmarka folkebad	19
En gammel handelsprotokoll	22
Husholdningskurs på Strand	25
Finanskrise i Amerika 1907	25
Vid Mökeren	27
Sterke karer	29
Godt sagt	30
Austmarka-nytt	31

Nytt fra laget

Gaver til laget

Fra Hanna Åberg (etter faren Finn Åberg): Seks protokoller fra Austmarka Samvirkelag med filialer, samt noen små vareartikler. Fra Karsten Larsmon: 2 sekker havre. Fra Erling Westby: Elektrisk motor til mølla. Fra Jens Øverby: Lønnetre som nå er plantet på Tunet. Fra Finn Sollien: Apparat til å lage ringpermhefter. Fra Steinar Pramm: Protokoller og dokumenter fra Vingerlagets virksomhet fra 1931 til ca. 1960. Fra Norsk Skogfinsk Museum: Reimskive, lager og spindel til Sjøviksaga. Båregave ved Ivar Johansens bisettelse, kr. 8.600,-. Vi må også nevne at Bernt Karterud velvillig har lånt ut stillas til dugnadsgjengen ved snekkerstua. Rettelse: Evelyne Skauby leverte oss et maleri under Austmarka Marken. Men det var hennes kusine Vivi Åsen som var giveren. Rett skal være rett. Hjertelig takk for alle gaver!

Nye medlemmer

Marit Finsrud, Magnor. Hanne Larsmo, Austmarka. Anne-Lise Lundberg, Hamar. Michael Westby, Kristianstad, Sverige. Steinar Strandseter, Roverud. Svein Gunnar Halaas, Svelvik. Jan Eivind Gylterud, Gjettum. Heidi Wang Erlandsen, Råde.

Austmarka-kalenderen 2009 i salg

Fra vårt rikholdige fotoarkiv har vi plukket fram bilder fra arbeidslivet på Austmarka som illustrasjon til 2009-kalenderen. Vi har hatt selgere ute til de fleste hus på Austmarka. Kalenderen koster 60 kroner. Den fås kjøpt hos Joker Austmarka. På Kongsvinger hos Kåre Lunderbye, Hvitveisbakken 39, tlf. 62 81 67 09/917 62932, eller den kan bestilles hos Rolf Amundsen, tlf. 62 81 24 99/993 95700 og sendes i posten. Porto kommer i tillegg. Et fint julegavetips til slekt og venner utenbygds.

Holmen mølle

Helt siden 1999 har Historielaget arbeidet med å få i stand mølla. Det har gått med flere hundre tusen kroner og et tusentalls dugnadstimer. I sommer og høst har tida gått med til finjustering av anlegget og å tilpasse motor til spissmaskinen. Vi har kjørt gjennom hele maleprosessen og får det stort sett til å virke. Men det trengs ennå noe finjustering av anlegget. Finn Lunderbye har vært primus motor i arbeidet. De som venter på å få kjøpt skremjøl, må nok fortsatt vente en stund. Den største hindringen kan nok være å få Mattilsynet til å godkjenne salg av produktet vårt.

Sjøviksaga

Vi har fått noen lager, reimskive og spindel fra Skogfinsk Museum som gjør det mulig å få satt saga i drift. Utpå våren vil vi ta fatt på det avsluttende arbeidet der.

Lagets vinteraktiviteter

Lørdag 13. desember kl. 11.00 – 14.00: Åpent hus på Arstun med servering av gløgg og pepperkaker. Betaling av årskontingent. Salg av kalender, bøker, hefter, kart og gavemedlemskap.

Lørdag 20. desember kl. 14.00: Julebad i røykbadstua på Tunet.

Fredag 9. januar kl. 18.00: Julegranbrenning. Juletreet på kirkeplassen bæres i prosesjon til Tunet, der det brennes under en enkel seremoni. Ta gjerne med ditt gamle juletre på bålet. Etterpå blir det samling på Arstun, der medbrakte kakerester og skvetter fortæres som avslutning på jula.

Lørdag 31. januar kl. 14.00: Badstubading i røykbadstua på Tunet.

Tirsdag 3. februar kl. 19.00: Bildekveld på Arstun. Vi viser gamle bilder på skjerm, og vi låner gjerne bilder for kopiering. Du får bildene med deg tilbake samme kveld.

Onsdag 18. februar kl. 19.00: Filmkveld på Arstun. Vi viser en film med historisk tilsnitt – hvilken er ennå ikke faslagt.

Lørdag 28. februar kl. 14.00: Badstubading i røykbadstua på Tunet.

Lørdag 28. februar kl. 16.00: Finske slekter på Austmarka. Foredrag på Arstun ved Jan Myhrvold og Niclas Persson.

Brandval Finnskog-boka har kommet

Etter en god del års planlegging og arbeid foreligger nå det første nye bind av Brandval bygdebok. Dette bindet tar for seg Brandval Finnskog, det vil si alle plasser øst for Åfloen. Forfattere av boka har vært vår egen leder, Rolf Amundsen, sammen med Bernt Olav Neskvern.

Boka er på vel 650 sider og med en god del illustrasjoner. Den tar grundig for seg gards- og slektshistorien i dette området, som har nær tilknytning til Austmarka.

Prisen er 550 kroner, og boka fås kjøpt gjennom Austmarka Historielag, servicetorget på Kongsvinger, eller hos Rolf Amundsen, tlf. 993 95700.

Vi investerer i datautstyr

Av Vidar Pedersen

De siste to årene har Historielaget kjøpt inn datautstyr som vil gjøre lagets primæroppgaver mye enklere. Å samle inn, registrere, dokumentere og arkivere historiske dokumenter og bilder som berører livet i bygda vår har hele tiden vært vår oppgave, men du verden hvor mye enklere jobben blir med godt datautstyr. Vi har kjøpt inn en stasjonær datamaskin som sammen med en kraftig skriver og en skanner utgjør en solid og funksjonell arbeidsplass. Vi vil her kort nevne noen arbeidsoppgaver som er betydelig effektivisert ved hjelp av dette utstyret.

- Hvert år utgis fire nummer av medlemsbladet. Bladet skrives og redigeres på datautstyret og sendes til trykkeriet i elektronisk form.
- Vi har et medlemsprogram på maskinen som gjør det enkelt å holde oversikt over medlemsmassen.
- Ved utsending av bladet til medlemmene er det enkelt å skrive ut navneslipper og giroer fra medlemsprogrammet.
- Hele Historielagets fotoarkiv er nå gjort elektronisk ved hjelp av dette utstyret.

Når vi nå har beveget oss inn i den digitale verden vil vi også at medlemmene skal få utbytte av Historielagets materiale. Vi har derfor kjøpt inn en bærbar PC, en projektor og et stort lerret som gir oss mulighet til å vise det historiske materialet for et større publikum. Vi har allerede arrangert flere fotokvelder der vi har vist gamle bilder på ”storskjerm”. Det vil også være mulig å kjøpe kopier av bilder fra arkivet. Ved hjelp av dette utstyret vil det også bli vist filmer når vi kommer over noe som kan være av interesse for et større publikum.

Vi oppfordrer dere til å komme med gamle fotografier dere tror kan være av historisk verdi. Det trenger ikke være ”eldgamle” bilder – bilder fra 50- og 60-tallet er like kjærkomne. Med det innkjøpte utstyret har vi mulighet til å kopiere bildet umiddelbart slik at dere ikke trenger å levere fra dere bildet.

For å gjøre den digitale investeringen komplett har vi også installert og abonnert på bredbåndslinje på Arstun. Internett har de siste årene blitt en av slektsforskerens viktigste verktøy. Vi ønsker å sette fokus på slektsforskning og inviterer til samlinger der vi vil vise hvordan data gjør slektsforskerens arbeid enklere og hvordan Internett kan brukes til å finne forfedre.

Vi annonserer aktiviteter i medlemsbladet og i lokalpressen og håper dere følger med og stiller opp på arrangementene.

Mer om Varaldskog skole

Gerd Evensen (f. Wiker) ga oss tips om mange lærere på 1930- og 40-tallet. Hun husker også disse på 1940-tallet som var både på Viker og Varaldskog: Torbjørn Tjernsberg, Ingrid Sønsterud, Berit Gillebo og Henny Brandvold.

Fra Terje Solvin kommer en korrigeringsnotis: Det var Erling Bondeson som var lærer ved Viker og Varaldskog på 1930-tallet. Han var bror til Hårek Bondeson som virket ved Brødbøl skole. De kom fra Storelvdal. Erling kom senere til Teisen skole i Oslo og Hårek til Jeløya ved Moss.

I Indlandsposten 24/8 1908 kan vi lese at lærer I. A. Pedersen ble ansatt ved Varaldskog, Viker og Holmby. Han var utdannet ved Tromsø lærerseminar. På andre plass var innstilt A. O. I. Falstad, utdannet på Elverum. Jeg har en mistanke om at Falstad fikk stillingen, og lurte på om noen av leserne kan bekrefte dette.

Å. S.

Mer om Brytarn

I Indlandsposten for 16. desember 1931 finnes en omtale av 70-årsjubilanten Lauritz Fagernes (Brytarn). Her fortelles det at han som gutt kom med i tømmerfløtingen – og spenstigere kar i leken med tømmerstokkene skal en nok lete etter, skriver signaturen J. i avisen. Lauritz og familien dro til Kristiania i 1891, og der arbeidet han hele tiden som korkeskjærer. I tillegg tok han jobb som statist ved

Christiania Theater, og ved Nationaltheateret danset han halling i over 100 Peer Gynt-forestillinger.

Lauritz dyrket også brytesporten med stor lidenskap i Kristiania. De profesjonelle bryterne, brødrene Marks fra Amerika, ga oppvisning i Cirkus. De utlovet 100 kroner til den som kunne legge dem på ryggen. Den eneste som kunne innkassere 100-kroningen, var Lauritz, fortelles det. Siden brøt han flere ganger offentlig, blant andre med Norbeck gjentatte ganger.

Det fortelles videre i 70-årsomtalen at Lauritz har brutt opp flere mål jord på Øvre Masterud og bygd nye hus på gården. Han har vært fløterbas i vassdraget og var også bygdevokter en tid.

Å. S.

Juletreets historie

I Aftenposten 23. desember 1975 har vi funnet denne artikkelen av Asbjørn Lund om julestang og juletre:

Det er blitt hevdet at den pyntede julegran ble "oppfunnet" av tyskerne på 1500-tallet. Men den første oppteignelsen om julegran er fra Alsace omkring 1600, og det nevnes ikke der at den hadde lys. Det var ikke før i 1660 vi hører om julegran med lys, og i slutten av 1700-tallet ble skikken med et pyntet og lysglitrende juletre alment i Tyskland, bredte seg derfra raskt utover landene, og i begynnelsen av 1800-årene kom juletre-skikken til Danmark og dukket samtidig opp i Sverige. Men det var ikke før i annen halvdel av århundret at den ble vanlig i byene og senere på landsbygden.

Slik også i Norge, juletreet viste seg i byene omkring midten av forrige, og omsider, i 1880-årene, fant det veien ut til bygdene. Dog var det langt fra alle der som grep fatt i det, og langt ut i 1900-årene nøyde man seg flere steder med å pynte julestuen med grankvister og einer, og intet juletre hadde man noen gang hatt.

Jo! Man hadde!

Fra langt tilbake i tiden hadde man hatt et slags juletre, i norske bygder, så vel som i svenske. Det var den gammelnordiske "julestangen". På svenske primstaver var juleaften ofte kjennemerket

med avkvistet tre, bare en gjenstående dusk i toppen. Denne form for jule-stang var utbredt også i Norge, og man kunne forsyne den med et tverrtre, så stangen dannet et kors, omvunnet i krysset av flettet halm, og pyntet med remser av farvet tøy og lange tresponer.

Jule-stengene som ble anbrakt utendørs, ved stabburet eller midt på tunet, kunne være så forskjellige av størrelse, og de var ikke alltid fullstendig avkvistet, men hadde sine øvre grener i behold og var av ymse slag tre, bjørk furu, rogn, eller en velvoksen einerbusk, med en halmkrone på toppen, og man gikk rundt om den og sang. Så går vi rundt om en enerbærbusk – tidlig en julaftens morgen. For det var da, eller Thomasmessedag, man reiste jule-stangen, enten denne var en stang, et helt tre eller einerbusk. For øvrig var granen yndet som julestang i mange bygder, og der fikk den da navnet julegran. Vi kunne for så vidt si at vårt nutids juletre hadde røtter også i våre forfedres jord.

Så kom da hit til landet den importerte pyntede julegran, som plassertes innendørs. Den fikk som sagt innpass i hjem etter hjem, og den ble julens store midtpunkt. Slik en uendelig lang forventningens time for barna juleaften ved skumringstid, der de satt ute i kjøkkenet og biet! Mens granen ble pyntet inne i stuen. Endelig kom det store øyeblikk da de fikk trede derinn, og så eventyrlig vakkert juletreet sto der med blussende levende lys, og i hemmelighets halvmørke lå stuens kroker, der mystiske skygger beveget seg, når man gikk gangen rundt juletreet.

I våre dager tennes juletreets pærer med stikkontakt, og sånn når det passer seg, det er blitt en nokså vanlig skikk at treet ferdigpyntes lille juleaften (så har man det overstått!!), ja, iblant dagen før, og stått tent fra morgen til kveld, og når juleaftens ettermiddag kommer, da er det allerede blitt passé, står der bare som et vanlig husinventar, man neppe gidder se på. Nei, for når juleaftens skumring over de tusen hjem seg stille senker og kirkeklokkene kimer høytiden inn, da, for å modernisere en gammel julesangs strofe: Tenner mødre alle fjernsyn så ingen krok er mørk.

Den hvite saga

Av Randi Børud

Som alltid går blikket mot ruinene mellom elva og “Tunet” når jeg rusler forbi. Kan det virkelig være de samme restene som ruvet mot himmelen for 60 år siden. Den gang vekslet de mellom ruiner av Austmarka domkirke, et gedigent slott eller Kjærsaga, alt etter som lekehumøret vårt var. Ærlig talt, vi fikk fort bakkekontakt, det var saga, og gudskjelov for det. Det var jo det mest matnyttige alternativet. Mange av oss kan sikkert takke saga for at våre forfedre overlevde slik at vi ble til.

Ruinene etter Kjærsaga har vært en yndet lekeplass for unger i alle år siden saga ble lagt ned for over 70 år siden. Foto: Vidar Pedersen.

Lekedagen for oss ungene begynte når vi våknet. Klokke var ikke nødvendig. Det var alltid sol i gamle dager. Ikke en regndråpe fra mai til september. Merkelig! Vi sprang nedover mot saga, hengte oss på etter hvor vi bodde. Det gjaldt å være først for å få det fineste rommet. Det var mange spennende hulrom i de gamle murene. Et av rommene

hadde et djupt hakk i ene siden slik at vi syntes det lignet en sofa. Det var førstevalget. Butikken var bestemt. Den lå litt høyere og raget over "leilighetsrekka". Jeg kan ikke huske at vi hadde noen andre leker med oss enn hver vår gamle håndveske med penger som vi laget av papir som vi skrev tall på. Mynter laget vi ved å legge papir oppå mynter og gni med baksiden av en blyant. Varene i butikken fant vi ute. Kvister, blomster og løvblad, tror det ble mye grønnsaker. De hadde sikkert ikke gått gjennom kontrollen i dag. Ikke pengene våre heller, men moro var det. Vi glemte alt rundt oss, like til magen rumlet og sulten gnog. Det var noen sultne, slitne og ikke minst møkkete unger som ruslet heim igjen etter enda en vellykket lekedag.

Som alltid etter et blick bakover, må jeg sammenligne litt med dagens ønsker og behov. Er vi litt for rause med våre barnebarn?

Gutteskirenn på Masterud 1911

Vi tar med nok et utklipp fra Norsk Idrætsblad for mars 1911 som Rigmor Lukerstuen har sendt oss. Signaturen F. som sendte inn artikkelen i bladet, kan kanskje ha vært lærer Falstad ved Masterud skole. Ottar Hammer husker at det var en hoppbakke i Svendbråtan, nordøst for Masterudvangen. Der ble det arrangert skoleskirenn, og det kunne hoppes 15-20 meter. Vi lar signaturen F. berette:

"Saa fik vi da endelig det skirend, som vi hadde gaat og stundet efter. Vi sat paa skolebænken og længtet ut i lien, hvor snekrystaller blinket i sol og foraarluft. Vi drømte om at faa vise far, mor, venner og kjendte, at vi kunde gjøre et spræt i bakken vi smaa "knapt en alen lange" som saa mangen gang ellers har maattet spille tilskuernes rolle. Tænk et skirend for os og for os alene! For en jubel det blev, for en interesse det skapte, da meldingen kom: "Masterud skolekreds hoprend paa søndag". Det er saa ofte de voksne glemmer, at ogsaa vi kunde ha lyst til at vise vor freidighet, vor spænstighet og evne til at mestre krop og ski. Skirend avholdes i snart sagt hver eneste bygd; men man glemmer at ta os med, vi som dog skal føre den norske idræt frem til seier.

En hilsen gjennom "Norsk Idrætsblad" til kamerater ut over Norges bygder og en tak til bladet selv, fordi det saa redebont gir os spalterum. Ja om selve dagen er det at berette, at den blev en merkedag for os, og jeg tror, at alle de voksne, som møtte frem og gav os sin hyldest, aldrig skal angre, hva de gjorde.

Vi lovet os selv, at far, mor og lærer skulde ha dobbelt igjen, fordi de fik i stand dette stevne, og neste gang vi kappes i skibakken skal vi vise i høiere grad end nu, at norske smaagutter og ski er to uadskillelige faktorer i fremtidens Norge.

Resultater:

1. kl, fra 15-18 aar. 1. pr. Marius Brunsberg, 2. Ole Tangen.
  2. kl, fra 12-15 aar. 1. pr. Laurits Vælta, 2. Alf Masterud, 3. Kasper Sætra, 4. Ole Sætra, 5. Petter Brunsberg.
  3. kl, fra 9-12 aar. 1. pr. Laurits Brunsberg, 2. Einar Masterud, 3. Eber Eriksen.
- Præmie for længste staaende hop: 1. kl. Ole Tangen, 2. kl. Arne Brunsberg. 3. kl. Laurits Brunsberg.
Præmie for holdning og skiføring: Laurits Vælta.
Dommere: Laurits Fagernes og lærer Falstad."

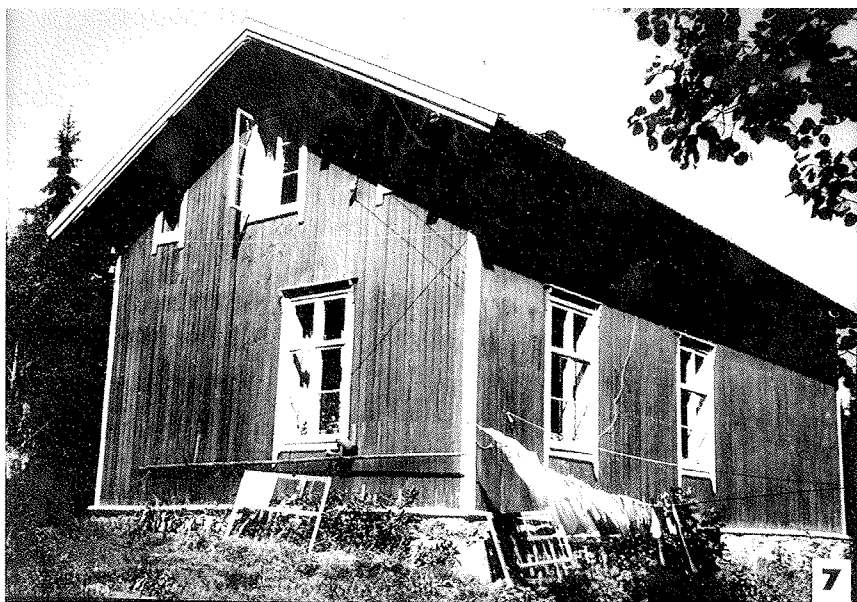
F.

Masterud skole

Av Åge Sørmoen

Masterud skolekrets var ganske omfattende i areal. I vest gikk grensen ved Høiby, i nord og øst ved Mengåa og Møkeren, bortsett fra et par tre heim øst for sjøen. Mot sør gikk kretsen til Johnsrud. Så vidt vites har det vært skole i Masterud iallfall siden 1850-tallet. Ifølge Mimmi Masterud ble den første skolen holdt ved Masterudlandet. John Collet Bredesen eide den tid industrianlegget ved Sikåa og Varaldskogen. Like ved der Masterudkrysset ligger bygget han lagerhus og en stor tømmerbygning med leiligheter for arbeidsfolk. Her var det også kontorer og et lokale som ble brukt til omgangsskole.

Etter at Collet Bredesen gikk konkurs i 1867 ble det bygd skolehus like nordvest for Masterudkrysset. Mye tyder på at det skjedde i 1869, for fra da av er det ført skoleprotokoll. Skolehuset sto til 1895, da skolen ble flyttet dit den siden har stått, ovenfor øvre Masterud. Johannes Masterud kjøpte hele nedre Masterud av konkursboet. Det innbefattet også den store tømmer-bygningen ved Masterudlandet. Den ble solgt til Kongsvinger først på 1900-tallet. Ungdomslaget på Austmarka ville kjøpe bygningen og sette opp ungdomshus, men de syntes 75 kroner var for mye å gi for huset.

Masterud skole. Bildet er tatt 1955 av Torbjørn Tjernsberg.

En enkel skole

Masterudskolen var ikke særlig påkostet hverken ute eller inne. Skolerommet var beregnet på 20 elever, og ofte var det fullt. Det var dårlig med plass til andre aktiviteter. Ute var det liten lekeplass og ikke noe areal til skolehage. Skulle jentene ha håndarbeid, ble det leid lokaler i Velta eller i Masterudbekken. Sløyd var det verre med for gutta. Etter hvert ble det innredet et enkelt sløydrom i andre etasje.

Nederst på vinduene i skolerommet var det malt hvitt, så ikke unga skulle bli distraheret ved å titte ut. Bilveg var det ikke dit før skolen ble nedlagt, og strøm kom det først rundt 1950. Snøvinteren 1950/51 måtte takene måkes. Thorvald Brunsberg hadde ansvaret, og elevene var med, husker Egil Masterudlien. På uthustaket var det så mye is at det ble brukt øks, og det ble flere hull i taket; de kunne ses der i mange år.

Kronglete skoleveg

Mange av elevene fikk lang skoleveg gjennom ville skogen. Det var ikke så greit for en unge å komme fram i snø og kulde fra Høyby-grenda, Tallåsen eller Tomteberget og Nygård. Heller ikke var alle så godt rustet med klær og sko. Iblant sto det notert i skoleprotokollen under fravær: "N. N. mangler klæder". De som bodde i Mengåen og på Dragonmoen fikk gå til skolen i Jammerdal som lå i Brandval. Men verst var det for de på østsida av Møkeren, rundt Brunsberg. De gikk over isen om vinteren og rodde ellers. Det kunne være en farefull ferd. På førvinteren og våren måtte de holde seg heime ei tid da isen la seg eller gikk.

Skoleskyss var ikke å tenke på i de dager – unntatt for én: Ottar Hammer forteller at hans far Hartvig hadde en geitebukk og en liten slede. Den brukte han om vinteren fra Masterudvangen til skolen. I uthuset på skolen hadde den "stallplass" til han skulle heim igjen.

Én lærer – flere skoler

De første lærerne i omgangsskolen hadde mange skolesteder å betjene. Min bestefar, Ole Syversen Gammeltorpet (f. 1851), sognet til Masterud. Alt i alt hadde han seks ukers skolegang. Læreren hadde da omtrent halve bygdas unger.

Den første faste læreren hadde i tillegg Skullerud og muligens Bedafors ei tid. Fra 1881 til 1887 var det også skole i Høyby-grenda, i Østby. Den tid hadde Høyby 21 elever og Masterud 27. Elevene i Høyby kom fra Høyby, Østby, Sørli, Skjæret, Tallåsen, Masterudlien, Hullet og Tråstadseter.

Senere var det vanlig at Masterud og Tekstebakken hadde felles lærer. På 1800-tallet måtte avgangselevne gå til Austmarka kirke for å avlegge eksamen.

Lærere

Første lærer vi vet om på Masterud, het Holm (1874). Etter han kom Peter Widerøe.

1894-1896 var H. Fugleset lærer.

1896-1903: Kristian Høvik (han stiftet ungdomslag på Austmarka).

1903-1908: L. Dahl.

1908-1909: Aug. Lie.

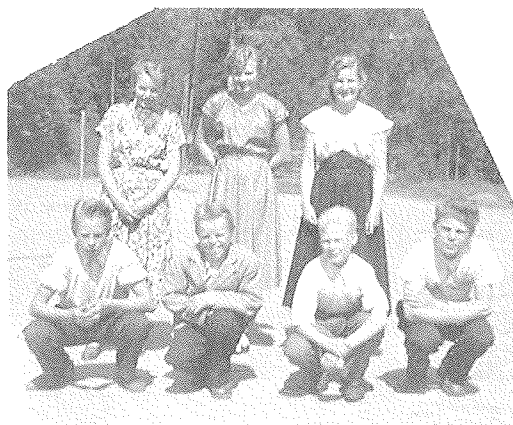
1910-1913: A. J. Falstad.

1913-1918: Halfdan J. Lien.

Fra 1918-1920 var det flere vikarer i kortere tid, deriblant Arne Sletmoen fra nabogrenda og Embrik H. Eikre fra Hemsedal.

I 1920 får Arne Sletmoen fast ansettelse, og han blir på Masterud skole i bortimot 25 år. Blant folk i grenda gikk han under navnet Masterudlærer'n. Arne ble gift med Signe Velta i 1923, og de bodde i skoleleiligheten. Han var en dyktig lærer, og elevene ved Masterud var kjent for gode karakterer og kunnskaper. Det var juletefest der hvert år, bekostet av læreren. Men Masterudlærer'n kunne også være sint og lunefull. Dette gikk ofte utover gutta, noe skolebildet på midtsidene viser. Arne Sletmoens helse sviktet under krigsåra, og skolen fikk et tiår med mange vikarer som bare var kort tid. I 1944 sluttet han som lærer.

Så følger ei tid med mange lærervikarer som jeg ikke kan garantere å ha full oversikt på: Bjarne Rustad fungerte ei tid under krigen, likeså Tore Fagernes. Etter krigen ble Finn Johnsrud tilsatt. Torbjørn Tjernsberg var også her, og når ikke han kunne, kom faren, Einar Tjernsberg. Videre følger Karin Sogn, John Krogstad og Finn Lunderbye (bror til Bjarne).

Det siste avgangskullet ved Masterud 1954/55. Bak fra venstre: Jorunn Skjæret, Bodil Brunsberg og Liv Nabben. Foran: Godtfred Nygårdseter, Arne Østby, Harald Nygårdseter og Oddvar Tangen.

Foto: Oddvar Jakobsen.

I 1953 flyttet et ungt ektepar hit, Oddvar Jakobsen og kona Karin. Han var Kongsvinger-gutt og kom fra lærerpost i Vikna, Nord-Trøndelag. Oddvar forteller at da de kom hit, ble flyttelasset kjørt til Knauserud med lastebil. Derfra til Masterud måtte det brukes hesteskyss.

Familien Jakobsen fant seg fort til rette i Masterudgrenda. Eldste datteren Berit kom til verden året etter. Det ble stiftet egen sanitetsavdeling i grenda, og Karin ble første formann. De betegnet naboene som snille og hjelpsomme. Men litt tungvint var det, særlig å handle varer. De måtte til nedre Masterud og ringe til Kongsvinger og bestille. Så var det å gå eller sykle fem kilometer til Knauserud og møte bussen med varer der.

Skolen nedlagt 1955

Sommeren 1955 ble Masterud skole nedlagt. Barna ble kjørt til Austmarka sentralskole (Skullerud), og lærer Jakobsen fulgte med dit. Skolen ble leid ut som bolig i noen år, til blant andre Arvid Lindblad med familie. På 1970-tallet ble skolestua solgt til Normann Olsen Nabben. Han bruker huset som feriested.

Masterud-gutta fikk ikke være med

Bildet på de to neste sidene er fra 1933. Da skulle Arne Sletmoen fotografere alle elevene ved Masterud skole. Det ble visst noe bråk blant gutta ved oppstillingen, og Arne besluttet da at bare jentene skulle tas bilde av. Det kan merkes en noe anspent stemning blant jentene, for det er ikke noe smil å se.

Foran fra venstre: Olaug Tomteberget, Hilma Vangen, Ingeborg Velta, Jenny Nygårdseter, Asbjørg Nygård, Astrid Rundhaug, Lydia Tangen, Ragnhild Hamre, Gullborg Hammer.

Bak: Emma Solbergseter, Ingeborg Sletmoen, ukjent, Signe Sletmoen (gift med læreren), Lilla Nygård, Anna Tangen, Helga Gransbråten, Astrid Tangen, Astrid Nordheim, Ester Tangen.

*Originalbildet er utlånt av Olaug Rundhaug (f. Tomteberget).
Hun har også vært behjelpelig med navnene.*

Et ”juleralleri” på Utgården 1729

Av Gunnar Bekken

I bygdeboka for Austmarka fortelles det om et julegilde på Utgården. En av gjestene var min fire ganger tippoldemor Berte Bergersdatter Brødbølbraaten. Og det er takket være henne at dette julekalaset fikk et etterspill som gjør at det ikke har gått i glømmeboka. Etterspillet var en rettssak i 1730 der nevnte Berte var den anklagede og spilte hovedrollen.

I tillegg til god mat ble det også som seg hør og bør, budt på godt og sterkt drikke. Folk tok for seg, og stemningen steg. Dette gjaldt også 67-årige Berte. I opprømt stemning nasket hun til seg både noen gjenstander og noen mynter. Dette skulle hun nå stå til rette for. Berte vedstod seg uten forbehold det hun ble anklaget for og hevdet at det hele var ment som uskyldig moro – et ralleri* kaller hun det. Det var gjort i full åpenhet, og hun oppga navnet på flere som hadde sett det hun gjorde. Alt ble levert tilbake, og ingen hadde lidd noe tap. Berte hadde nok kikket litt for djupt i ølkruset, for hun skyldte på at hun hadde vært ”noe beskjenket”.

En kan undres på hvorfor hun er blitt anklaget og stilt for retten. Hun ble iallfall renvasket, og dommerne uttaler: - Berte har for retten forklart hvordan det hele gikk til. At hun på et julegilde, som et gammelt menneske var noe beskjenket, og sammen med andre rallet med drikk og lystighet. Hun tok for ”løyer” noen småklær og noen penger fra ei kiste. Hensikten var ikke å beholde dem, og alt ble straks levert til folk på garden. Retten ser på siktelsen som et ralleri, og Berte kjennes ”fri og sakesløs”. Heller ikke vitnene eller andre som overvar ”ralleriet”, skal få skade på navn og rykte.

I sannhet en liberal og forståelsesfull rett som nok hadde det ganske morsomt under sakens gang.

* Ralleri var et uttrykk som ble brukt om spøk og moro i lystig lag.

Austmarka folkebad

- et hus med mange funksjoner

Av Åge Sørmoen

Blant austmarkinger har huset bare blitt kalt Badet, og det navnet blir fortsatt brukt, enda det er snart 25 år siden det var offentlig bad der. Folkebadet er vel Austmarka Sanitetsforenings mest betydelige monument over et aktivt virke gjennom 100 år.

I 1928 fødtes tanken om et offentlig bad, og det mest nærliggende var å få lokaler i nybygget til Skullerud skole. Da det ikke lyktes, gikk sanitetsforeningen i gang med basarer, tilstelninger, innsamlinger og søknader for å få penger til et eget bygg.

I desember 1934 sto badet ferdig like i vegkanten ved Holmen bru, og man kunne invitere bygdas befolkning til gratis bad. Ellers var prisen 25 øre for dusjbad og litt mer for karbad og badstue. Skoleelevene fikk bade gratis. Badet var åpent hver fredag for kvinner og lørdager for herrer. I det første driftsåret ble det notert 2210 besøk.

Det nye bygget var moderne og virket imponerende på folk flest. Her var vannklosett, noe som var en sjeldenhet herover før krigen. En stor kobberdunk i andre etasje sørget for vannforsyningen. Vannet ble pumpet opp fra elva. Fra kobberdunken kunne en også hente vann til husholdningen. I kjelleren var det installert en stor varmtvannsbereder som sørget for varmt badevann, og det var sentralfyr for hele huset.

Hvor mye bygget kostet ferdig oppsatt har det ikke lyktes å finne ut av. Anbudsummen på bygningsarbeidene var 1000 kroner, og de tekniske installasjonene beløp seg til 4000 kroner.

Huset ble satt opp på Olaf Thomassens grunn. I 1976 ble tomta gitt som gave av hans etterkommere.

Ansatte ved Badet

Den som ble ansatt som ”bademester” hadde bolig i andre etasje. Bademesteren var alltid en mann, selv om det var en avdeling av Norske Kvinners Sanitetsforening som sto for driften. Bademesteren sørget sammen med kona for vaktmestertjeneste ved huset, i tillegg til oppfyring, billettsalg og renhold på badedagene. De betalte husleie og fikk godtgjørelse for badedagene.

Disse har vært ansatt og bodd på Badet:

1934/35-1937: Olga og Alfons Skarnes.
1937-1942: Josefa og Asbjørn Moe.
1942-1959: Anna og Arne Haugen.
1959-1968: Kari og Morten Seterseter.
1968-1970: Inger og Henrik Bakken.
1970-1976: Martha og Arne Dahl.
1976-1977: Monica og Finn Lindberg
1977-1985: Erik Haugen

Austmarka folkebad – nå Sanitetens hus. Foto: Kåre Lunderbye.

Antall badende avtar

I 1957 kunne man lese i Glåmdalen at besøkstallet ved badet var sviktende. Driften gikk med underskudd, og sanitetsforeningen måtte stadig bevilge penger. Fra midten av 1950-tallet og framover ble det

installert bad i mange hus. Spesielt damene gikk ofte til naboen eller slekt og venner som hadde bad. Mannfolka besøkte badet jevnt over dobbelt så ofte som kvinnene. På lørdags ettermiddag tok de seg god tid, og det var sosialt å treffes både på venterommet og inne i badstua. Tross sviktende oppslutning holdt Badet det gående helt til 1984. Fra å holde åpent to dager i uka fra starten ble det på slutten bare badet én dag i måneden.

Barna inntar Badet

I 1976 ble det for første gang etablert barnepark på Austmarka. Dette var et foreldredrevet tiltak. Lokalene var ikke store; venterommet i første etasje på Badet fikk klare seg. Utenfor huset – opp mot riksvegen – ble det gjerdet inn lekeplass på det som før hadde vært kølatomt for Holmen sag. Inger Lia og Laila Steffenstorpet var ansatt her i mange år. Inger husker at ungene ble veldig tilsølet i det svarte kjøljorda. I 1986 kom 6-årsklubben og tok i bruk leiligheten i 2. etasje. Barneparken holdt til her fram til 1991, da Austmarka Barnehage ble etablert i underetasjen på Austbo.

Helse og velvære

Allerede mens barneparken var i virksomhet, i 1985, begynte Åse Marit Finbråten frisørsalong i 1. etasje. En tid drev Britt Ånerud fotpleie der. I 1992 startet Tove Embre med soneterapi og har utvidet dette med andre naturterapi-tilbud. I 1996 etablerte Mette Olsson seg i de samme lokalene som fotterapeut. Lokalene blir delt mellom Åse Marit, Tove og Mette, så det er aktivitet der så å si hver dag.

Leieboere

Leiligheten i 2. etasje er ikke stor, men plassen er godt utnyttet. De som har bodd på Badet, har gode minner om et trivelig bosted, og de vil nok huske fosseduren rett utafor veggen så lenge de lever. Med forbehold om mulige feil og mangler skal jeg forsøke å liste opp de som har vært leieboere de siste 17 år:

1991-1997: Bente Steffenstorpet.
1997-1998: Jarl Ramtjernåsen.
1999-2000: Roar Nyhus.
2000-2001: Kent Nybråten.
2001-2002: Lars Gulbrandsen.

2002-2005: Roy Lønhøiden.
2005-2007: Kjell Erik Bekkengen.
Fra september 2007: Marit Løvtjernet.

Austmarka Sanitetsforening har fulgt godt opp med vedlikehold og fornyelse av huset. Det vil nok tjene som et nyttig flerbrukshus i mange år framover.

Artikkelen er skrevet på bakgrunn av intervjuer med Ka Gran, Kari Eriksen, Inger Lia og noen leieboere. Andre kilder er utklipp fra Glåmdalen og sanitetsforeningens protokoller.

Hva en gammel handelsprotokoll forteller

Av Åge Sørmoen

I dag må du reise til spesialforretninger om du skal ha f. eks. en skrue, ei pakke gulrotfrø eller et lommeterkle. I gamle dager fikk du kjøpt "alle" varer på Austmarka. I en protokoll fra Austmarka Samvirkelag 1925-26 vil vi vise et utvalg av hva et landhandleri førte av varer:

1 gang (4 stk.) hestesko kr. 3,80. 12,5 kg tjære kr. 18,75. 1 par underbenklær kr. 8,00. 1 kaffeservise kr. 23,50. 10 kg timoteifrø kr. 27,00. 1 sekk havre kr. 18,75. 1, 4 m tøy 5,60. 1 gummiring sykkel kr. 4,20. Sko kr. 14,00.

Gummisåler kr. 2,25. 4 glassruter kr. 3,04. 2 pk. 3" spik kr. 4,00. 1 kvartrull tobakk kr. 1,70. 2 l parafin kr. 0,80. 10 l bensin kr. 6,00. 2,5 kg makrell kr. 3,00. 1 kg kaffe kr. 5,80. 1,5 kg hvalkjøtt kr. 2,20.

Malingsbokser var det nok ikke mye å få kjøpt av. Hjalmar Isaksen skulle male huset sitt det året og kjøpte 3,4 kg linolje kr. 7,82, 5,4 kg sinkvit kr. 9,72 og 0,5 kg kritt kr. 0,20. Hans Skullerud trengte 20 kg rødfarge til låven sin (kr. 11,00).

Vareutvalget til rengjøring og hygiene var heller snevert. Det gikk i grønnsåpe (kr. 1,30/kg) og såpestykker (kr. 0,80/stk.). En sjelden gang ble det solgt salmiakk og vaskepulver.

I februar 1926 ble det kjøpt inn garn, tøy, trådsneller, strikkepinner og nåler til Karterudseter skole for kr. 47,70. Frøken Holdhus var håndarbeidslærerinnen der da.

Varebeholdningen i Samvirkelaget dekket langt fra alt, men de kunne skaffe nær sagt alt som folk trengte.

Martin (Bakke) Johnsrud drev som installatør i elektrisitetens barndom på Austmarka. Han hadde mange bestillinger på installasjonsmateriell gjennom Samvirkelaget. I marginen på butikkkprotokollen står det ofte hvem varene skal til, så vi kan på den måten se når folk fikk elektrisk strøm i huset

*Austmarka Samvirkelag i 1920-åra.
Bestyrer Hallaråkers bror Thomas står utenfor.*

I november 1925 startet Eidskog kommune sagbruk i Bjørkebråten (hvor lå det?). Det ble handlet inn spiker, skruer, gangjern, lampeglass, parafin og det som skulle til for å få satt opp ei sag. Innkjøpet kostet 89 kroner og 4 øre.

En baker Nesje står oppført med større innkjøp av mjølsekker. Ragna Olsen Dalbak kan fortelle at han drev som baker på Johnsrud (Taje). Der fins en stor bakerovn. Inga Hagen var hans medhjelper på bakeriet. Det ble levert bakervarer til butikkene på Austmarka og til private. Det var ikke lang tid Nesje drev sin bakervirksomhet herover.

Vinger Fattigvesen v/Kasper Husmo står også oppført i handelsprotokollen. Husmo var fattigforstander og ansvarlig for varene som ble kjøpt. Den som fikk matvarer av fattigvesenet, måtte kvittere i protokollen.

Protokollen avspeiler nedgangstidene som kom på midten av 1920-tallet. Det ble nedgang i vareprisene fra 1925 til 1926. En liter bensin gikk for eksempel ned fra 60 til 50 øre literen og en kilo kaffe gikk ned fra kr. 5,80 til 4,20.

Varekjøringa var i denne tida i et skifte fra hest og vogn til lastebil. Vi ser at i første halvdel av 1925 fikk Selmer Sørmoen og Emil Raisky oppgjør for varekjøring med hest, men ble etter hvert avløst av Syver Haakerud, Aug. Holm og Haakon Gusterud som hadde bil.

Dameskirenet i Slettenga

I forrige medlemsblad spurte vi om noen visste hvor Slettenga ligger. Og vi fikk svar fra mange – alle entydige. De første svar kom fra Halldis Larsmon, Ivar Johansen og Knut Haugen. Alle forteller at Slettenga ligger sør for Larsmoen, mot Myra. Det var således kort veg fra sletta i Åserudkollen og dit. Takk for raske reaksjoner!

Husholdningskurs på Strand 1914

Til venstre: lærerinne Gina Østmo. Bakerste rekke fra venstre: Mathilde Toloen, Mina Gran, Inga Grasli, frøken Bakkeland, Pauline Larsmon, Hanna Holmby.

Midtre rekke: Marie Finbråten, Emma Utgård, Josefa Høiby, Alma Rønningen, Lina Stenberg, Margit Torp, Alma Varildskog.

Fremste rekke: Jenny Rønningen, Dagny Brødbøl, Hedvig Hustveit, Bergljot Hagen, Inga Linnerud, Anna Piksrud, Hanna Møller.

(Foto: A. Baanrud, Kongsvinger)

Finanskrise i Amerika 1907

Finn Sollien har kommet over et brev fra Ole Olsen i Evansville, Wisconsin før jul 1907. Finanskriser er ikke noe nytt fenomen. De har skjedd gjennom minst 100 år i USA. Brevet er ordrett slik:

”Det har veret en Krise eller mangel med Penger i Bankene en tid saa mange Fabriker er stanset og Tusinde af Arbeidere ere uden Arbeide saa det ser lit mørkt ud for mange Bifolk men om en liden Thid vil

allething være i sin fulde Orden og Pengene vil kom frem og bli i sin fulde værdi dem som har sinne sparePenger i Bankene faar ikke Dem udbetalt denne Thid Ellers vilde Millioner af Menesker og Millioner Peng "udvandre" fra dette Land inden kort thid Der som ikke disse forhold bliver aardnede Da gaar det galt med os mange Jeg for min del har 600 Dollar i en Bank Her i Evansville men Blaate en liden Sum ved Haande og saaledes med alle Mennesker

Lars Eriksen Rathiken har laant 500 fem hundre af mig men til 1de April 1908 maa han betale Naar jeg faar mine Penger i gjen da vil jeg Enten kjøbe mig En liden Ejendom eller saa komer jeg til Norge for bestandig

Her maa jeg slutte min Daarlige Skrivelse gang og ønske Eder en Gledeli Jul og et Serdeles godt Nit aar

Haabende snart at høre

fra dem

Erbødi Ole Olsen

Hils Mathilde Arnesen Paa det veneligste"

Ole Olsen var født i Delåsen (Øster) under Skullerud 6/2 1854. Foreldrene var innerster der på den tida. Faren het Ole Erlandsen og kom fra Sagteppen, antagelig arbeiderbolig under Holmen bruk. Han var av slekten Soikkainen. Mora het Anne Eriksdatter av slekten Hämäläinen.

Ole ble gift 1881 med Berthea Hansdatter f. 1848 i Kartbråten. De bosatte seg først i Purkanshagen, og i 1885 finner vi dem i Varaldråten (Merrabråtan). Fra 1881 til 1890 får Berthea og Ole fem barn på Austmarka. Det sjette, Harold Martinius Olson, var født i Wisconsin USA.

Ole Olsen fikk muligens igjen sine penger av Lars Eriksen Rathiken, for han kjøpte seg en liten eiendom. Ved det store børskrakket på slutten av 1920-tallet gikk denne fra ham sammen med sparepengene. Berthea ble påkjørt og drept av en mjølkebil i 1930, og Ole døde 28/7 1932 i Cooksville, Rock Co. Wisconsin.

Vid Mökeren

Finn Sollien har funnet dette diktet i Indlandsposten for 9. oktober 1920. Diktet er skrevet samme høsten av en svenske fra Dalarne som var med og bygde dam ved Solberg i forbindelse med byggingen av Brødbølfoss kraftverk. Forfatterens navn blir avslørt i siste verset.

Sjön ligger lugn och ej et löv sig rör,
i morgonstund blott motorns surr jag hör,
och, vil du veta, jo i Norges land,
vid Solbergsån vid Möker'ns södra strand.

Vad skall där bli? Så frågar nog en var,
som ej där varit nu der sista dar,
jo der en damm skal byggas nu i år,
om den blir färdig, ja vi se det får.

Emedan tiden synes mig så lång,
jag dessa rader skriver ned i sång,
vid midnattstimme i septembernatt,
med marken vit, och månen lyser matt.

Nu är det kalt og marken är betäckt,
av rimfrost vit, det käns ej vindefläkt,
och löven börjat gulna alla re'n,
och falla sakta ned till marken se'n.

Blott tvänna mån'ar arbetat än,
men det blir mera här min lilla vän,
Innan den dammen klar och färdig står,
vår juledram vi säkert dricka får.

Jag önskar mig ibland de gamla dar,
tilbaks igjen, då hag i hemmet var,
ja, jag er född i Dalarna, altväl,
så jag er mas til liv och kropp och själ.

Österns purpras nu av solen sken,
den kommer bakom berget klar och ren,
och blickar vänligt uti morgon kall,
min kalla kind den nu nog smeka skall.

Re'n solen skiner up på fästet blå,
och sänder strålar ned i Solbergs'å,
de läka jättefullt i älvens brus,
och tumlar om liksom i et rus.

Kansje jag skulla tala om för Er,
hur det arbetas här med berg och sten,
her borras, skjutes hele dagen lång,
man hörer skratt oc hammarslag och sång.

Men kanskje det med tiden bliver damm,
fast det går långsomt här at komma fram,
ty berget her er hårdt som diamant,
ej länge går et borr det er då sant.

Alena varje, varje morgon är jag här,
och pumpar vatten så att tomt det är,
till klocken sju då jobben börjas skall,
med borr och fäjsel och så knall på knall.

Nu slutar jag, det kanskje lyster Er,
at veta hvem som skrivit dette ner,
i varje vers den första bokstaven,
helt visst skall bilda namnet up på den.

Lillbiss.

Sterke karer

Nils O. Bakken skriver i Hedemarkens Amtstidende 8/4 1953 om Syver Trondsen Jerpset. Han var født 1814 og var sammen med broren Lars kjent i hele Eidskog for sine kjempekrefter. De brukte å konkurrere ved å ta tak i bulaftet og se hvem som løftet bua høyest. Far til Lars og Syver var Trond Jerpset som gjorde seg bemerket i krigen mot svenskene i 1808. N. O. Bakken lar Syver fortelle om en tur til kjerka på Matrand:

- Det var en gang gutt, je trur det var en pinsdag, je var sent ute på veg til kjerka. Å når je kom til Klokkerbua, var je blitt både tørst og varm. Je tenkte derfor: je får gå bort i grankjerra å se om'n Per er kommen. Å jo da, han Per var på sin vanlige plass, og når'n fikk se meg så siern: Skal det være en pott eller en pel brennevin i dag Syver? – Det får greie seg med en pel til je har vøri i kjerka, men når je kommer ut att, kan det nok hende det blir en pott au, bare je treffer noen som tør ta et ryggtak, svara je.

Je kom inn i kjerka samtidig som presten gikk på prekestolen (og da fikk det greie seg, brukte noen å si). Etterpå når folk var kommet ut att var det ikke lenge før je bydde meg fram til ryggtak om en pott, som var den vanlige innsatsen i ryggknepping, men det var ingen som svare noe på det, for alle kjente mæ, ser du. Men så endelig traff je en som het Nils Jammerdalen fra Austmarka.

Ja, je spurte han au om han tørte ta et tak om en pott, og hos ham var det ikke ordet nei, du. – Nå skal snart potten være min, tenkte je, da vi tok i hop, men da fikk jeg ikke jordheftelse heller før je lå der all samma. Å je tok i potten og vi drakk opp'en i hop og var like gode venner, du, slutter Trondsen sin beretning denne gangen.

(Noen som vet mer om Nils Jammerdalen? Red.)

Godt sagt

Fra barnemunn

Fra unger og fulle folk får en høre sannheten, sier et gammelt ordtak. Det kan også føyes til at det er kommet mye humor fra den kanten. Søskenbarnet mitt, Ivar Johansen, døde i oktober. Tre dager før han døde, fortalte han følgende historie:

Da tante Emma og onkel Johan var små, ti og seks år gamle (i 1906), var de på besøk hos besteforeldrene på Gylterud. Dette var om sommeren, og de skulle overnatte på bua. Der inne sto også ei gammel moraklokke, et golvur, som var i full stand og tikket og slo.

Da de hadde lagt seg, ble det et voldsomt tordenvær med lyn og bulder. Emma var redd og ønsket at det skulle bli morgen og lyst. – Je er så redd, sa hun til Johan, - og klokka slår bære tolv.

- Hvis klokka slår meir, da blir je redd au, svarte Johan.

Lærer Ments Gaard fortalte denne historien fra Austmarka sentral-skole på 1950-tallet:

Det var norsktime, og emnet var å bøye verb i fortid, nåtid og framtid. Dette var nok ikke det som interesserte elevene mest, og det var vanskelig å holde konsentrasjonen på topp. Bjarne Bråthen hadde tankene et helt annet sted da Gaard spurte ham:

- Gjeterguttan sover, hvilken tid er det, Bjarne?

- Hæ??

- Gjeterguttan sover! Hvilken tid er det?

- Det må full væra om natta det, veitj?

Jeg hadde Bjarne Rustad som lærer de to siste åra på folkeskolen, en meget dyktig, men også temperamentsfull lærer. Ofte kunne det gå utover Odd Willy Lund, ettersom han var frittalende og tok til motmæle. Etter at han hadde fått gjennomgå i en time, slo Rustad seg etter hvert til ro og tenkte litt på helsa si.

- Jeg lurar på om jeg får asiasjuken, sa han. – Er det noen som kjenner symptomene på hvordan den starter?

- Det skal visst begynne med noen kraftige raserianfall, har je hørt, svarte Odd Willy.

Vi ventet spente og forskremte på hvordan dette ville bli mottatt, men plutselig brøt Rustad ut i latter og var med på spøken. *Åge.*

Austmarka-nytt

- for 100 år siden

Et kurvflettingskurs i regi av Kongsvinger og Omegns Husflidsforening er holdt i ungdomshuset Breidablik med 30 ivrige elever. Kurset har vart en uke og lærer har vært snekker Thorenius Syversen Overaasberget i Vinger. Axel og Olaf Thomassen ga furustokker til kurset, og fra Gunnar og Amund Fagernes ble det gitt ospestokker.

Indlandsposten, 1/9 1908.

- for 75 år siden

Hedemarkens Amtstidende skriver om to ulykker blant unggutter på søndre Austmarka høsten 1933. 25/9 står det om en 14-15 år gammel gutt, sønn av Sigvart Hagen (trolig Kåre Solvin) som fikk skadet høyre hånd ved uforsvarlig omgang med patroner.

Den 28. november samme år står det om 16-årige Jens Utgård som fikk ødelagt høyre arm da haglladningen ved et uhell gikk av under harejakt.

Begge ble sendt til sykehuset på Elverum. Førstnevnt kom fra det uten alvorlig men, mens sistnevnte måtte amputere armen.

- og for 50 år siden

Andreas Thorsen skriver bl.a. i Glåmdalens julebilag 1958 at en sikker måte å få den en ønsker til ektemake, var å knele ved siden av vedkommende under nattverden i kjerka.

Ingeborg Strand hadde fortalt at da hun var ung og bodde hjemme på søndre Holseter, fridde Ole Strand fra Austmarka til henne. Hun svarte ham nei; men så en gang hun var til alters, så Ole sitt snitt til å få trengt seg ned ved hennes side på alterringen. Hun sto da opp og flyttet seg lenger bort. – Men det hjalp nok ikke, sa hun, for hun ble gift med Ole Strand.

Postabonnement

B

Returadresse:
Austmarka Historielag
Postboks 38, 2224 Austmarka

Adresseforandring

Hvis du har flyttet eller skal flytte, vil vi gjerne ha beskjed om det, slik at du kan få bladet til riktig adresse.

Utgiver: Austmarka Historielag

Medlemskap koster 100 kr/år

Betales til: Austmarka Historielag,
postboks 38, 2224 Austmarka. Girornr. 1840.16.29625

Redaksjon

Åge Sørmoen (ansv. red.), tel. 62 82 81 47, e-post asormoen@online.no
Vidar Pedersen, tel. 62 82 84 35, mob. 924 50 292, e-post vip@online.no
Wenche Lønhøiden, mob. 917 90 240, e-post pelonhov@bbnet.no

Rolf Amundsen (styrets leder), tel. 62 81 24 99, mob. 993 95 700,
e-post rolf1.amundsen@gmail.com

Stoff til neste nummer må leveres innen 20. februar.

Trykt hos Glåmdal Trykkeri, Kongsvinger
Opplag: 720